

Kitap İncelemesi

Gönderim Tarihi: 13.06.2023

Kabul Tarihi: 30.10.2023

Yayın Tarihi: 29.11.2023

Yazıt Kùltür Bilimleri Dergisi, 2023, 3(2): 394-397

Book Review

Received Date: 13.06.2023

Accepted Date: 30.10.2023

Published Date: 29.11.2022

DOI Number: 10.59902/yazit.1313737

NECİP TOSUN'UN ÖYKÜ TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ HAKKINDA

About Necip Tosun's *Glossary of Story Terms*

Özlem ASLİİPEK*

ÖZ

Öykü, Tanzimat döneminden itibaren Türk edebiyatında edebi bir türün adı olarak kullanılan bir terim olmakla birlikte köken olarak Eski Türkçe dönemine ait, *Divanü Lügat-it-Türk*'te de ötkünç olarak geçen ve öykünmek, taklit etmek anlamlarına gelen bir sözcüktür. "Öykü" Arapça kökenli hikâye sözcüğüne öz Türkçe bir karşılık olarak sunulmuşsa da bugün geleneksel anlatı türlerini de kapsayacak şekilde kullanılabilen "hikâye"den yalnızca modern kısa hikayeyi (story) adlandırmak için kullanılmasıyla ayrılır. Öykü dendiğinde; mekân, zaman, kişi unsurlarının gerçekleşebilecek bir olayı, durumu anlatmak için işe koşulduğu edebi metin türü anlaşılır. İnsan insan olalı hikâyesi vardır, bir hikâyenin konusudur. Bu incelemenin konusu *Öykü Terimleri Sözlüğü*'nün yazarı Necip Tosun, dünyada her şeyin "hikâye" üzerine bina edildiğini, insanların hikâyelerden oluştuğunu, dünyanın bir hikâyeler toplamı olduğunu ve hikâyenin gerçek anlatıcısını bulunca tamamlandığını belirtir. Bir hikâyeyi estetik bir bütünlük içinde sanat katna yükseltmenin ise öykücünün işi olduğunu ekleyerek öykü ve hikâye sözcüklerine özgün bir anlam katmıştır. Öykü üzerinde yapılan kuramsal çalışmaların roman, şiir gibi türlerin üzerindeki çalışmalardan daha az olduğundan yakıman Necip Tosun bu alandaki çalışmalarına bir yenisini eklemiştir. Ketebe Yayınlarınca yayımlanan Necip Tosun'un *Öykü Terimleri Sözlüğü* 525 sayfalık hacimli bir kaynak olarak edebi dünyaya öykü açısından bir katkı sunmaktadır. Sözlükte öykü terimleri kırk madde başlığı altında Türk ve dünya edebiyatından öykü örnekleriyle açıklanmaktadır. Bu yönüyle hem sözlük olarak maddeleri açıklamakta hem de iyi bir öykü seçkisi oluşturmaktadır. Bu çalışmada Necip Tosun'un öykü okuyucularına, öykü üzerinde çalışmak isteyenlere ve öykü yazmak isteyenlere dönük eseri *Öykü Terimleri Sözlüğü* tanıtılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Edebiyat, öykü, öykü terimleri, Necip Tosun, kitap inceleme.

ABSTRACT

Story is the name of a literary genre that has existed in Turkish literature since the Tanzimat period, and its origins belong to the Old Turkish period. Story (öykü) differs from the story, which can be used today to include traditional narrative types, by using it only to naming the modern short story. Story is a type of literary text in which place, time and person elements are used to describe an event or situation. Since man has become human, there is a story, it is the subject of a story. The issue of this study, Necip Tosun, the author of the *Glossary of Story Terms*, says that everything in the world is built on "story", people are made up of stories, the world is a collection of stories, and adds that the story is completed when it finds its actual narrator. Necip Tosun, who complained that the theoretical studies on the story were less than the studies on the genres such as novels and poetry, added a new one

* Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul-Türkiye. E-posta: ozlemasliipek@gmail.com. ORCID: 0009-0008-7704-0517.

to his studies in this field. *Glossary of Story Terms* published by Ketebe Publications contributes to the literary world in terms of stories. In the glossary the terms of short stories are explained with examples from Turkish and world literature under the title of forty items. In this study, Necip Tosun's Dictionary of Story Terms, written for those interested in stories, will be introduced.

Keywords: Literature, story, story terms, Necip Tosun, book review.

Tosun, Necip (2023). *yk Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 552 sayfa.

Necip Tosun yknn hak ettiği değeri grmesi için yaptığı çalışmalarla tanınan, bir yandan kendisi öykü yazan öte yandan bir boş alan olarak gördüğü öykünün kuramsal yapısı üzerine teorik inceleme çalışmaları ile öne çıkan bir isim. Yazarın son kitabı *yk Terimleri Sözlüğü; Hayat ve öykü* (1998) ile 2011'de Türkiye Yazarlar Birliği edebi eleştiri dl alan *Modern yk Kuramı* (2010) isimli çalışmalarının bir devamı sayılabilirken öykü üzerindeki düşünüşünü sistemleştirme yolunda onların önüne geçen bir inceleme. 1998'in Türkiye'de öykünün ve ykcnn anlaşılması açısından erken bir tarih olduğu, öykünün roman yazamayanın yazdığı veya roman yazmadan önce yazılan edebi bir tür olarak görüldüğü düşünüldüğünde aslında Necip Tosun'un bu alandaki çalışmasının tür için ne kadar önemli olduğuna ve bugün hl istenen düzeyde olmasa da dne göre öykünün geldiği yer bakımından katkısına dikkat çekmek yerinde olacaktır. Yazarın ayrıca Rasim Özdenören, Mustafa Kutlu gibi Türk ykclğnn önde gelen yazarları üzerine incelemeleri ve öykü üzerine başka çalışmaları da bulunmakta.

Necip Tosun *yk Terimleri Sözlüğü'nde* geçen bir edebi tür olan öykünün tarihsel serüvenine yaslanarak estetik ve kurgusal arka planını ele veren, onu teknik açıdan analiz eden ancak bunu yaparken öyküyü durağanlaştırmaktan, kalıplara girmesi için zorlamaktan kaçınan, değişip gelişmesinin önüne geçmekten sakınan bir yaklaşım sergiliyor. Çalışma özellikle bilimsel ve edebi düşünüşünü kendi dili üzerinden sağlayamamış, takipçi olmak zorunda kalmış bizim gibi ülkelerin genel sorunu olan kavram ve terim karmaşasını aşma amacı taşıdığı ve terimler üzerinden gittiği için bir sözlük ama alfabetik sırayla değil terimlerin, anlaşılabilmesi adına öykünün kendine özel dilinin alfabesine göre bir sırayla yer aldığı ve çok terimi kısaca değil sınırlı terimi uzun uzadıya ve öykülerden örneklerle açıkladığı için bir sözlükten tesi.

Sözlükte yer alan örnekler dünya ve Türk edebiyatından özenle seçilmiş. yk yazarları terimlerle iliğisi nispetinde, kimisi sadece bir kez, kimisi neredeyse her terimde yer alıyor. Böylece Necip Tosun hem nitelikli okuyucu için hem de öykü yazmak isteyenler için zengin bir öykü seçkisi de sunuyor. Öyküyü Batı kaynaklı modern tür olarak değerlendirmesi bir yana geleneksel anlatı türlerinden de yani Doğu'nun hikâye anlayışından da tümüyle koparmıyor. Bu kuşatıcı bakışı

köksüzlük, bütüncül bakamama sorunlarına bir zm bulmak üzere bilinçle ya-
pıyor. Aynı terimin altında Mevlâna ile Edgar Alan Poe rahatlıkla buluşabiliyor
okuyucunun zihni de bu kapsayıcılıkla terimi tam yerine oturabiliyor.

Necip Tosun edebiyatı bir köy, edebiyatseverlerin bir ortak vatânı haline ge-
tiriyor. Türk ve yabancı yazarları i içe geçirerek aynı terimin altında ve insan
hikâyesi oluşturma paydasında buluşturuyor. Hem öykülerinden söz ediyor ya-
zarların hem de poetikalarından ve bunu yaparken sözü birinden ötekine ustalıkla
geçiriyor, kendi değerlendirmeleri de bu geçişte önemli bir rol oynuyor.

“Akım, epifani, flanör, çok seslilik, muğlaklık, anti-kahraman, rafineleşme,
imge, seçme, yüzleşme, montaj” sözlükteki terimlerden birkaçı. Yabancı olan te-
rimlerin varsa Türkçe karşılıkları yoksa karşılık teklifleri aynı maddede birlikte yer
alıyor. Söz gelimi “epifani, aydınlanma anı, tecelli” aynı maddeyi oluşturuyor. İn-
san zihni ki kavramlarla düşünür onlarla anlamlandırır, o halde bu teklifler Türk
edebiyatının özelde öyküyü ama aslında modern ve post modern bütün edebi tür-
leri ielleştirmesi için önemli bir adım olarak görülebilir.

Yazar sözlükte akademik açıdan yeterli olmakla birlikte sıkıcı olmayan, daha
Çok denemeye benzer bir dil kullanarak çalışmanın hem üst okuyucu için hem de
bu türlü okumalar yapmaya yeni başlayan biri için işlevsel olmasını amaçlamış.
Bunda edebiyata, özellikle öyküye iten bağlı olmasının ve yıllarını bu alanda d-
şnmekle, üretmekle geçirmiş olmasının yanında Gazi İktisadi ve İdari Bilimler
mezunu olan Necip Tosun’un halen Sayıştay’da çalışması ve aslında edebiyata ‘dı-
şarı’ dan bakabilen bir göz olmasının rolü de yadsınamaz. Söz gelimi mesleki yete-
neğini kullanarak ilgili terim başlığının altında ayırt etmede güçlük çekilen öykü,
roman, uzun hikâye, novella türlerini ustaca sınıflandırabilmesiyle beraber
‘içeri’den bakışıyla bu sınırların öyküyü hapsetmesine izin vermiyor.

Modern bir anlatı türüne hangi aşamada öykü deneceğini belirlemek için iř-
levsel olmayan kısıklık uzunluktan başka daha sahih ölçütler kullanıyor: Ritim, sıkı
Örgü, akışkanlık, tematik bütünlük, söz iktisadi ve ille de tek etki. Romanın dolgu-
larından arınıklık özelliği taşımaları bakımından öykü başlığı altında birleştirdiği
türleri, sıklıkla tekrarladığı ve öykünün olmazsa olmaz özellikleri olarak nitelen-
dirdiği bu ölçütlerin esnemesine göre kısa öykü-uzun öykü olarak ayırıyor. Bir son-
raki aşamada öykü ile hikâye daha sonraki aşamada öykü ile deneme arasındaki
farkları, sınırları ve geçişliliği tartışıyor.

yk kavram ve terimleri her yeni başlık altında birleşip ayrılarak bir dans
figürü sunuyor okura yani her başlıkta figür değişiyor ve her yeni figürle öykü
adına bir resim daha oluşuyor okuyucunun kafasında. Sözlük i içe geçmiş oldu-
ęundan terimleri boşlukta bırakmıyor. Başka bir deyişle terimleri birbirinden ayır-
mayı, sonra tekrar başka bir başlık altında birleştirmeyi çok iyi başarıyor Tosun.
Edebiyata bilimsel yöntemlerle yaklaşıyor ancak sözünü ettiği Şeyin yk, bir sanat
eseri olduğunu bir kenara bırakmıyor. Sanatın, edebiyatın görülenin arkasındaki

gerçek, bir vaat olduğunu unutmuyor ve hatırlatmaktan da vazgeçmiyor. Bir şeyden daha vazgeçmiyor, öykünün aslında bir küçük anı anlatarak bütünün fotoğrafını çektiğini söylemekten. Son söz olarak Necip Tosun'un *Öykü Terimleri Sözlüğü* tüm bu özellikleriyle öykü üzerinde çalışmak, öykü yazmak isteyenler için okunması tavsiye edilecek ilk kitaplardan biri olacaktır.

Kaynakça

Tosun, Necip (2023). *Öykü Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ketebe Yayınları.

Çalışmanın yazarı/yazarları "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" çerçevesinde aşağıdaki hususları beyan etmişlerdir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Finansman: Bu çalışma için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır.

Destek ve Teşekkür: Yazar tarafından çalışmayla ilgili herhangi bir destek veya teşekkür beyanında bulunulmamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu çalışmanın araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın/yazarların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

Yazarın Notu: Bu çalışma ile ilgili yazarın beyan ettiği herhangi bir not bulunmamaktadır.

Katkı Oranı Beyanı: Bu çalışmanın tüm bölümleri tek bir yazar tarafından hazırlanmıştır.

The author / authors of the study declared the following points within the framework of the "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors":

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required for this study.

Funding: No support was received from any institution or organization for this study.

Support and Acknowledgment: No statement of support or acknowledgement was made by the author regarding the study.

Declaration of Conflicting Interests: The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this study.

Author's Note: There are no any notes declared by the author regarding this study.

Author Contributions: All sections of this study have been prepared by a single author.